

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. 139
Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal
Skov

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 139 Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Forside: Mogens Holmen, Naturstyrelsen
Øvrige: Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-121-1

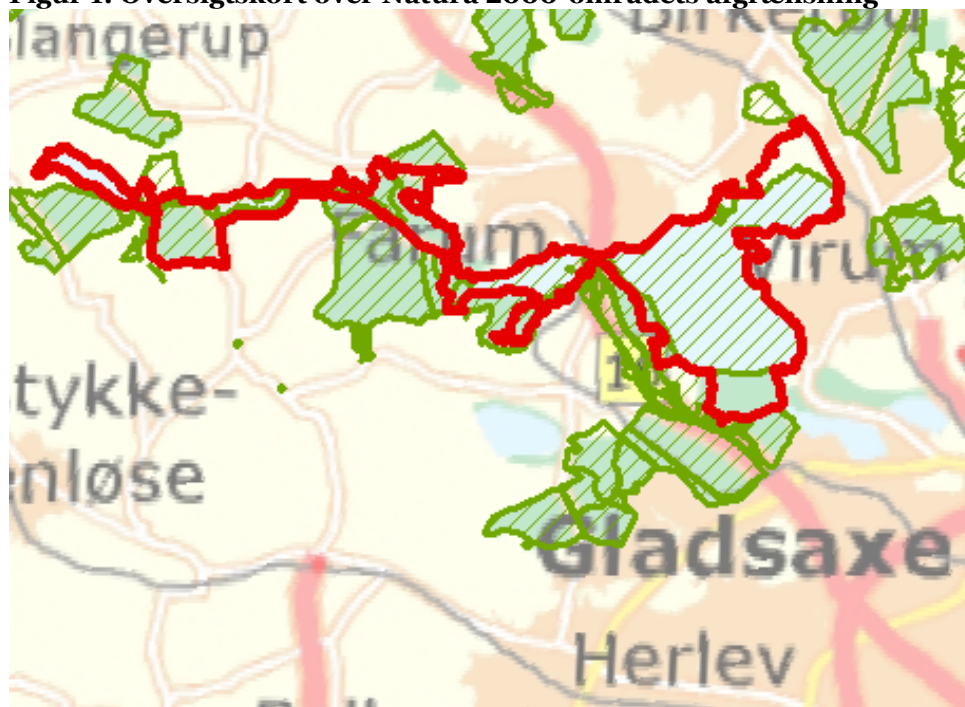
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N 139 Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Gods og vedrører Naturstyrelsens arealer på 1.484 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området, der består af Habitatområde nr. H123 og Fuglebeskyttelsesområde nr. F109, har et samlet areal på 1.987 ha, hvoraf 1.484 ha er statsejet og forvaltes af Naturstyrelsen. Det afgrænses som vist i figur 2. Natura 2000-området indeholder den øvre del af Mølleådalen med vandløbene Hestetangs Å og Vassingerødløbet, de store søer Furesø, Farum Sø, Bastrup Sø og Buresø, adskillige moser samt løvskovene Ganløse Eged, Terkelskov og Frederiksdal Skov. Bastrup Sø er Mølleåsystemet kildesø.

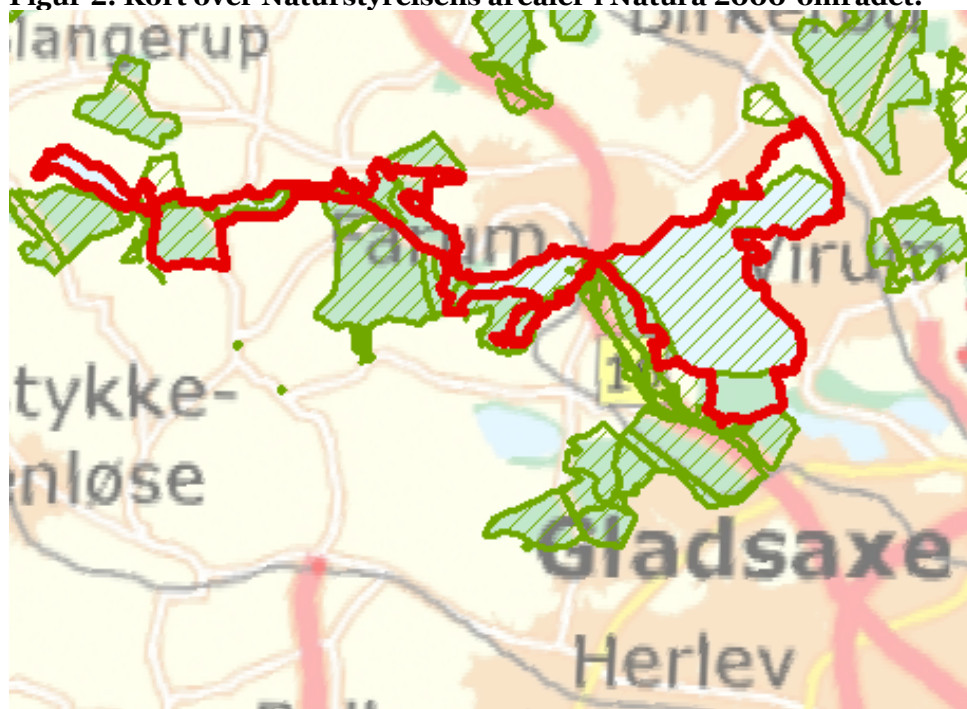
Ved den vestlige ende af Farum Sø ligger Farum Sortemose. Tidligere var der i mosen åbne enge og kær, der anvendtes til græsning og høslæt; i dag er den mange steder stærkt tilgroet med pil, birk og el. Syd for søen ligger Sækken, der består af birke-ellesump og lysåbne moseområder med hængesæk. Vaserne er et moseområde dannet ved Furesøens største vig, Store Kalv. Mosen består af tørvegrave, enge, rørskovsarealer og navnlig af ellesumpe iblandet birk og pil. Sumpene har bevaret et urskovsagtigt præg med træernes høje rodnet ude i vandet og mange væltede stammer. Småsoerne, som ligger mellem Bastrup Sø og Buresø, er et særdeles fint rigkærområde med stor artsrigdom og sjældne plantearter som f.eks. melet kodriver og leverurt samt i titusindvis af majgøgeurt.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Floraen i Småsoerne, maj 2016.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Naturstyrelsens arealer består af de store søer, Furesø, Farum sø og Bastrup Sø; samt skovarealer med fortrinsvis gammel løvskov og lysåbne arealer. Plejen af søerne samt skovnaturtyperne er ikke omfattet af denne plan.

De lysåbne arealer omfatter både arealer, der plejes, f.eks. græsning og høslet på engarealer, og arealer med kun lidt eller ingen pleje, f.eks. moser og hængesæk.

Samtlige arealer rummer store landskabelige og naturmæssige værdier, og er derfor uden rigtig meget benyttet af befolkningen til alle former for rekreativ brug.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
6210	Kalkoverdrev	0,1
7230	Rigkær	7,0
7140	Hængesæk	2,0
6230	Surt overdrev	3,2
6410	Tidvis våd eng	2,2
Hovedtotal		14,5

I forhold til tidligere plejeplan, er der en nedgang på 7,5 ha. Det er først og fremmest arealet med hængesæk, der er vurderet til at være mindre. En del af det afgræsses nu, og vi forventer det bliver til rigkær på sigt.

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Rørhøg (Y)
- Plettet rørvagtel (Y)
- Skæv vindelsnegl
- Sumpvindelsnegl
- Stor kærguldsmed
- Lys skivevandkalv
- Stor vandsalamander

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 18 plejetiltag (kun tiltag for lysåben natur, tiltag for skovnatur ikke medtaget). Det var først og fremmest rydning, hegning, græsning, høslet og genetablering af vandhuller for at tilgodese stor kærguldsmed og stor vandsalamander.

Der bliver nu afgræsset med robust naturplejekvæg, Skotsk Højlandskvæg og Galloway i alle foldene, og det har været en stor forbedring af afgræsningstilstanden.

Høslettet i Småsoerne er gennemført hvert år og hvert år også udvidet. Det betyder at arealet med rigkær er udvidet med ca 0,4 ha i perioden, og naturtilstanden er overordentlig god. Der er også bedre og bedre deltagelse af frivillige til høslettene.

Vi har iværksat flere mikroplejetiltag i perioden, og de giver gode plejemæssige resultater:

- Foldfrø på kalktippen ovenfor Nyvangsvej bliver nu plejet (frahegning mod råvildtfouragering og høslet)
- Skovgøgeliljer bliver frahegnet periodevis i Klevads Mose, så de ikke bliver ædt af køerne, før frøene er afmodnet.
- Anemoneskrænten ved Åhus/Klevads Mose bliver slået med mellemrum
- Markering af et 2 m bælte på høsletoverdrev nord for Bastrup sø, så der altid er et uslået bælte, for at fremme dyreliv som sommerfugle, m.fl.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	11	Gennemførte indsatser (areal)	25 ha	92 %*
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	1	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	<1 ha	8 %*

*Procentdel af antal

Tabel c: Oversigt over konkrete indsatser der ikke er gennemført med begrundelse

Natur type	Naturtype navn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for manglende gennemførelse
7230	Rigkær	Forbedring af hydrologi	Indsats for vandløb	<1	Afventer LIFEprojekt (LIFE Mølleå), der forventes gennemført i næste planperiode. Natura 2000-planens mål opfyldes på trods af den manglende gennemførelse.

Tabel d: Oversigt over konkrete artsplejetiltag der ikke er gennemført med begrundelse

Art (navn)	Artsplejetiltag	Begrundelse for manglende gennemførelse
Stor Vandsalamander	Indsats for vandløb	Afventer LIFEprojekt (LIFE Mølleå), der forventes gennemført i næste planperiode. Natura 2000-planens mål opfyldes på trods af den manglende gennemførelse.

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Arbejdet med plejeplanerne har fokuseret naturplejen, så vi har anvendt ressourcerne dér, hvor de naturmæssigt har gjort mest gavn. Det har også styrket samarbejdet med kommunerne.

Konkrete erfaringer

- De løbende plejetiltag, græsning og høslet har fungeret godt i hele perioden.
- I de senere år har vi iværksat flere mikroplejetiltag, som er målrettet pleje i lille skala med deltagelse af frivillige, og det er noget, vi vil arbejde videre med i næste planperiode.
- Artsplejetiltaget for vandsalamander: Etablering af 7 vandhuller/skovsøer i Ganløse Eget er gennemført og landskabeligt og alment naturmæssigt er det en klar forbedring. Vi har endnu ikke registreret stor vandsalamander dér.
- Rørhøg er ofte observeret i Farum Sø, og den menes at yngle der. Den igangværende minkbekæmpelse og den lovgivningsmæssige begrænsning af færdsel i røskoven fremmer artens ynglemuligheder.
- Plettet rørvagtel er ikke observeret på Naturstyrelsens landareal. Kun i Furesøen, der ikke er en del af denne plan. De forhold, der er nævnt som fremmede for rørhøgen, gælder også denne art.
- Skæv vindelsnegl er observeret ved Farum Sortemose: Rigkær/Top-star-kær på østsiden af åen, langs Grethesholm, samt ved Krogenlund Mose/Småsøerne: Det kendte ekstremrigkær, dog især de lidt mere tørre arealer mod vest samt ved Top-Starbevoksningerne
- Indtrykket for Sumpvindelsnegl er, at arten er temmeligt udbredt i området og ofte med meget store bestande. Den er knyttet til en i hvert fald noget kalkholdig bund, hvor jordbunden samtidigt er temmeligt stabilt sumpet eller våd. Her lever den oftest i bevoksninger af Kær-Star eller eventuelt anden, lignende vegetation.

- Stor kærguldsmed er fundet i tørvegrave på sydsiden af Mølleåen i Klevads Mose , i hvert fald flere gange ved den østligste. Den er også set her ved Naturstyrelsens overvågning (men først efter basisanalysen, og stedet er derfor ikke med i basisanalysen).
- Lys skivevandkalv er så vidt vides ikke fundet på Naturstyrelsens areal.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

1. Tilstanden af levestederne for rørhøg forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
2. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen kalkoverdrev (6210) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
3. Kommunen og Naturstyrelsen skal være særlig opmærksomme på plettet rørvagtel, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende

indsatskatalog for Natura 2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Høslæt i Småsoerne 2016.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtyperne i form af henholdsvis græsning på ca. 14 ha enge, moser, og overdrev samt høslæt på ca. 1 ha eng og mose, jf. nedenstående tabeller.

Der foretages endvidere *enkeltstående* indgreb i form af nyhegning af ca. 3,7 ha habitatnatur, bestående af rigkær (7230) på 3,6 ha og hængesæk (7140) på 0,1 ha, der fremadrettet vil blive græsset. Derudover er der yderligere en enkeltstående plejeindsats ved rigkæret i form af en stensætning ved et kildevæld for at kreaturerne kan drikke uden at der bliver alt for mudret.

Desuden iværksættes der 2 indsatser, der ikke figurerer arealmæssigt i tabellerne, da der er tale om indhegning af skovareal. Det er et afgræsningsprojekt, hvis etablering er en del af LIFE Rigkilde

med henblik på at udvikle mere lysåben natur i form af rigkær. Det er i samarbejde med Egedal og Furesø kommuner, og etableringen er planlagt til 2017. Det drejer sig om følgende:

- Etablering af 26 ha græsningsområde i Farum Sortemose i samarbejde med Egedal og Furesø kommuner. Naturstyrelsens andel er 16 ha, og er nu primært skovbevokset (elleskov). Afgræsningen skal genskabe tidligere tiders naturtyper, først og fremmest rigkær. Afgræsningen kommer til at ske med robust kvæg, sandsynligvis Galloway.
- De nuværende afgræsningsfolde Klevads Mose, 10 ha, og Skovgårdsfolden, 3 ha, bliver forbundet med en skovkorridor. Det vil fremme naturplejen dels ved, at kvæget så kan gå der i længere tid om efteråret og da æde flere vedagtige planter og dels ved, at kvæget slæber frø med sig rundt på folden. Den sammenlagte fold vil blive på ca. 15 ha.

Afgræsning med Skotsk Højlandskvæg i Klevads Mose.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	0,1
			Naturtypebevarende pleje	0,1
			Naturlig dynamik	2,0
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	6,9
			Naturtypebevarende pleje	6,9
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	0,1
			Naturtypebevarende pleje	0,1
	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	3,2
			Naturtypebevarende pleje	3,2
Potentiel habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Sikring af naturtypen	3,4
			Naturtypebevarende pleje	3,4
			Udvikling mod 7230 Rigkær	0,7
			Sikring af artens levested	2,6

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag		
Eksisterende habitatnatur	7140	Hængesæk	Græsning	Nyt	0,1
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	1,3
			Andet areal uden drift	Eksisterende	0,6
	7230	Rigkær	Græsning	Nyt	4,2
				Eksisterende	2,7
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,5
	6210	Kalkoverdrev	Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,1
	6230	Surt overdrev	Græsning	Eksisterende	3,2
Potetiel habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	3,4

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag		
Eksisterende habitatnatur	7140	Hængesæk	Hegning	Nyt	0,1
	7230	Rigkær	Hegning	Nyt	3,6
				Eksisterende	1,5
			Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	Nyt	0,1

I tabel g er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Af hensyn til arterne rørhøg og plettet rørvagtel gennemføres specifikke artsplejetiltag så som begrænsning af prædation i form af minkbekæmpelse, samt opretholdelse af den lovgivningsmæssige begrænsning af færdsel i rørskov. Begge indsatsstyper gælder for begge arter - selvom det måske ikke fremgår tydeligt i tabel i.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, stor kærguldsmed, lys skivevandkalv og stor vandsalamander end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Tabel h: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A081	Rørhøg	Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A119	Plettet Rørvagtel	Beskyttelse mod forstyrrelser	1

Tabel i: Specifikke artsplejetiltag

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatsstype	Total
A081	Rørhøg	Færdselsregulering*	1
A119	Plettet Rørvagtel	Begrænsning af prædation*	1

*Begge indsatsstyper gælder for begge arter.

Ændring af naturtype

Nogle af Natura 2000-områdets arealer uden habitatnatur skal udvikle sig til naturtyper på sigt. Tabel j viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udvikling på lang sigt.

Tabel j: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 7230 Riggær	0,7

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt

opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for plettet rørvagtel og rørhøg inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt og/eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for isfugl og sortspætte som ynglefugle sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området. Afgørelser i forbindelse med konsekvensvurdering baseres på en konkret vurdering.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 139 Øvre Mølleådal og Frederiksdal Skov

Natura 2000-området har et samlet areal på 1.987 ha, hvoraf 1.484 ha forvaltes af Naturstyrelsen. Området består af den øvre del af Mølleådalen med vandløbet Hestetangs Å/ Vassingerødløbet, de store søer Furesø, Farum Sø, Bastrup Sø og Buresø, adskillige moser samt løvskovene Ganløse Eged, Terkelskov og Frederiksdal Skov. Bastrup Sø er Mølleåsystemet kildesø. Ved den vestlige ende af Farum Sø ligger Farum Sortemose. Tidligere var der i mosen åbne enge og kær, der anvendtes til græsning og høslæt; i dag er der mange steder stærkt tilgroet med pil og birk. Syd for søen ligger Sækken, der består af birke-ellesump og lysåbne moseområder med hængesæk. Vaserne er et moseområde dannet ved Furesøens største vig, Store Kalv. Mosen består af tørvegrave, enge, rørskovsarealer og navnlig af ellesumpe iblandet birk og pil. Sumpene har bevaret et urskovsagtigt præg med træernes høje rodnet ude i vandet og mange væltede stammer. Små søerne, som ligger mellem Bastrup Sø og Buresø, er et særdeles fint rigkærområde med stor artsrigdom og sjældne plantearter som f.eks. melet kodriver og leverurt samt i titusindvis af maj-gøgeurt.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
6210	Kalkoverdrev	0,1
7230	Rigkær	7,0
7140	Hængesæk	2,0
6230	Surt overdrev	3,2
6410	Tidvis våd eng	2,2
Hovedtotal		14,5

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

1. Tilstanden af levestederne for rørhøg forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
2. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen kalkoverdrev (6210) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
3. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på plettet rørvagtel, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	0,1
			Naturtypebevarende pleje	0,1
			Naturlig dynamik	2,0
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	6,9
			Naturtypebevarende pleje	6,9
			Naturlig dynamik	0,0
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	0,1
			Naturtypebevarende pleje	0,1
	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	3,2
			Naturtypebevarende pleje	3,2
Potentiel habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Sikring af naturtypen	3,4
			Naturtypebevarende pleje	3,4
			Udvikling mod 7230 Rigkær	0,7
			Sikring af artens levested	2,6

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	7140	Hængesæk	Græsning	Nyt	0,1
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	1,3
			Andet areal uden drift	Eksisterende	0,6
	7230	Rigkær	Græsning	Nyt	4,2
				Eksisterende	2,7
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,0
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,5
	6210	Kalkoverdrev	Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,1

	6230	Surt overdrev	Græsning	Eksisterende	3,2
Potetiel habitatanatur	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	3,4

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	7140	Hængesæk	Hegning	Nyt	0,1
	7230	Rigkær	Hegning	Nyt	3,6
				Eksisterende	1,5
			Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	Nyt	5,1

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel V: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 7230 Rigkær	0,7

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for rørhøg og plettet rørvagtel, som fremgår af tabel VIII.

Tabel VII: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A081	Rørhøg	Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A119	Plettet Rørvagtel	Beskyttelse mod forstyrrelser	1

Tabel VIII: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsætter for arter (antal)			
Art	Navn	Indsætstype	Total
A081	Rørhøg	Færdhedsregulering*	1
A119	Plettet Rørvagtel	Begrænsning af prædation*	1

*Begge indsætstyper gælder for begge arter.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for plettet rørvagtel og rørhøg inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt og/eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for isfugl og sortspætte som ynglefugle sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området. Afgørelser i forbindelse med konsekvensvurdering baseres på en konkret vurdering.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk